

İbrahim Ziyad oğlu ƏLİYEV

Azərbaycan Elm və Təhsil Nazirliyi, İqtisadiyyat İnstitutu

Doktorant

E-mail: aliyevibrahim549@gmail.com

ELEKTRON DÖVLƏT SATINALMALARI SISTEMİNİN TƏTBİQİ VƏ İNKİŞAFI

Xülasə

Bu məqalə elektron dövlət satınalmaları sisteminin tətbiqini, başlıca məqsədlərini (büdcə xərclərinin azaldılması, prosedurların unifikasiyası, rəqabətin bərabər şərtləri, informasiya sürətinin artırılması, şəffaflığın yüksəldilməsi və hüquq pozuntularının minimuma endirilməsi) və Azərbaycanda həyata keçirilməsini ətraflı təhlil edir. Sistemlərin üstünlükləri, o cümlədən elektron kameral nəzarətin səmərəliliyi, proseslərin avtomatlaşdırılması, nəzarət obyektivliyinin artırılması və inzibati yükün azaldılması vurğulanır. Həmçinin, sistemin problemləri (qanunvericilik dəyişiklikləri, texniki dayanmalar, qeydiyyat məhdudiyyətləri, beynəlxalq integrasiya çağırışları) və həll yolları (mütəxəssis təlimi, investisiyalar, vahid standartlar) nəzərdən keçirilir. Avrasiya iqtisadi birliyi kontekstində kriptografik müdafiə, vicdansız tədarükçülərin reyestri və unifikasiya təklifləri irəli sürülür. Rəqəmsallaşma tendensiyaları, blokçeyn tətbiqi, beynəlxalq təcrübə (ProZorro, Portuqaliya, AB) və risklərin idarə edilməsi əsasında sistemin inkişaf perspektivləri qiymətləndirilir, korrupsiya qarşısının alınması və iqtisadi səmərəlilik aspektləri vurğulanır.

Açar sözlər: elektron dövlət satınalmaları, şəffaflıq, rəqəmsallaşma, integrasiya, korrupsiya qarşısının alınması, səmərəlilik, beynəlxalq təcrübə, blokçeyn, Avrasiya birliyi, texniki çağırışlar.

UOT: 351.712:004.738.5

JEL: H57, O33

DOI: <https://doi.org/10.54414/FYVJ8549>

Giriş

Elektron dövlət satınalmaları sisteminin tətbiqinin başlıca məqsədləri – büdcə xərclərinin azaldılması, dövlət sifarişlərinin formalaşdırılması və paylanması qaydasının unifikasiyası, məhsulla təchiz edən subyektlər üçün bərabər rəqabət şərtlərinin formalaşdırılması, informasiyaya çıxışın sürətləndirilməsi, sənəd dövriyyəsinin optimallaşdırılması, şəffaflığın artırılması və hüquq pozuntularının sayının azaldılmasıdır [1]. Dövlət satınalmalarının rəsmi saytı məhsuldarlıq, idxal proqram təminatından asılı olmama, qanunvericiliyin dəyişikliklərinə adaptasiyada çeviklik, elektron rəqəmsal imza və qiymətlərin şifrlənməsi ilə sadələşdirilmiş iş, potensial tədarükçülər sistemi ilə yüngül integrasiya, texniki təminatla aşağı tələblər və məsafəli kameral nəzarət imkanı ilə tamamlanmış risklərin quraşdırılmış idarəetmə sistemi də daxil olmaqla, bir sıra üstünlüklərə malikdir.

Dövlət satınalmaları prosedurlarının avtomatlaşdırılması səyyar yoxlamalar zərurəti olmadan veb-portal vasitəsilə onlayn həyata keçirilən elektron kameral nəzarəti tətbiq etməyə imkan vermişdir. Bu pozuntuların qarşısını vaxtında almağa imkan verir, dövlət auditi obyektlərinə aşkarlanmış uyğunsuzluqları müstəqil şəkildə aradan qaldırmaq imkanı verir və inzibati yükü əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Elektron kameral nəzarətin üstünlükləri nəzarət səmərəliliyinin yüksəldilməsindən, yoxlama vaxtının azaldılmasından, xərclərin minimuma endirilməsindən və satınalma təşkilatlarının fəaliyyətinin daha obyektiv qiymətləndirilməsinin təmin edilməsindən ibarətdir. Sistem büdcə vəsaitinin istifadə səmərəliliyinin yüksəldilməsinə və dövlət və biznes arasında etibarlı münasibətlərin möhkəmləndirilməsinə yardım edir. Ümumilikdə, elektron dövlət satınalmaları sisteminin tətbiqi Azərbaycanda daha şəffaf, səmərəli və nəzarət edilə bilən dövlət

satınalmaları sisteminin yaradılmasına yardım edir.

Azərbaycanın dövlət satınalmaları sistemində həyata keçirilən elektron kameral nəzarət bir sıra üstünlüklər verir. Nəzarət orqanı və nəzarət obyektı arasında birbaşa əlaqənin olmaması potensial maraqların toqquşmasını minimuma endirir və yoxlamanın obyektivliyini artırır.

Pozuntuların satınalma prosedurlarını dayandırmadan aradan qaldırılması mümkünlüyü işin fasiləsizliyini təmin edir və yubanma riskini azaldır. Pozuntuları müstəqil şəkildə aradan qaldırmış şəxslərin məsuliyyətdən azad olunması qanunvericiliyə proaktiv riayət olunmasını stimullaşdırır və proses iştirakçılarının məsuliyyətini artırır.

Elektron dövlət satınalmaları sisteminin problemləri və çağırışları

Lakin, sistemin səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün bir sıra problemlər həll edilməlidir. Birincisi, vergi-hüquq bazasının tez-tez dəyişməsi veb-portalin proqram təminatının daimi modernləşdirilməsini tələb edir ki, bu da mühüm çətinliklər yaradır. Dünya təcrübəsindən istifadə etməklə mütəxəssislərin təkrar hazırlanması üzrə mü

təmadi tədbirlər bu problemin səmərəli həlli ola bilər. İkincisi, portalın işində çox zaman proqram təminatının çatışmazlıqları ilə bağlı olan dayanmalar diqqət və onun keyfiyyətinə investisiyalar tələb edir.

Üçüncüsü, qeydiyyatdan keçməmiş potensial tədarükçülərin saytdakı informasiyaya məhdud girişi rəqabəti əngəlləyir və satınalmaların baş tutmamasına gətirib çıxara bilər. Planlaşdırılan satınalmalar haqqında informasiyaya geniş girişin təmin edilməsi daha çox sayda iştirakçı cəlb etməyə və qiymətləri endirməyə imkan verəcək. Dördüncüsü, dövlət satınalmalarının həcmnin daima artması veb-portalin stabil işinin və bütün istifadəçilər üçün əlçatanlığının təmin edilməsi üçün onun texniki təminatının mütəmadi yenilənməsini tələb edir.

Beynəlxalq iqtisadi birliklərə inteqrasiya da bir sıra çağırışlar irəli sürür. Onlardan biri elektron meydançaların texniki uyğunluğunun təmin edilməsidir. Müxtəlif ölkələrdə elektron satınalmaların təşkilinə yanaşmalarda fərqlər (məsələn, Qazaxıstanda vahid meydança,

Rusiyada beş və Belarusda iki xüsusi meydança) gömrük ittifaqının bütün iştirakçıları üçün vahid informasiya sisteminin işlənilib hazırlanmasını tələb edir. Bu sistem, minimum olaraq, satınalmaların keçirilməsi haqqında bildirişlərin dərc edilməsini təmin etməli, idealda isə - vahid elektron rəqəmsal imza ilə vahid elektron ticarət meydançası kimi fəaliyyət göstərməlidir. Bu problemlərin həlli Azərbaycanda elektron dövlət satınalmaları sisteminin sonrakı inkişafı və təkmilləşdirilməsi və onun səmərəliliyinin artırılması üçün kritik vacibdir.

Avrasiya iqtisadi birliyində vahid dövlət satınalmaları bazarının başlıca inkişaf amili etibarlı kriptografik müdafiə sisteminin yaradılmasıdır. Bu sistem hərracda inkişafa dair texniki tələbləri standartlaşdıraraq, iştirakçıların etibarlı eyniləşdirilməsini və onların dələduzluqdan müdafiəsini təmin etməlidir. Birlik səviyyəsində kriptografik imzaların həqiqiliyinin yoxlanması servisinin tətbiqi istehsalçılar üçün yeni imkanlar açan və vahid bazarda rəqabəti stimullaşdıran irəliləyiş olacaq. Elektron imzaların tanınmasında uzlaşmanın olmaması və elektron meydançaların inteqrasiyası problemləri ilə səciyyələnən cari vəziyyətin təhlili birlik ölkələrinin tam dəyərli dövlət satınalmaları bazarının yaradılmasına kifayət qədər hazır olmasını təsdiq edir. Bu çatışmazlıqları təcili aradan qaldırmaq lazımdır.

Səmərəliliyin yüksəldilməsi və dövlət sifarişçisinin maraqlarının müdafiəsi üçün bütün birlik ölkələrindən məlumatları birləşdirən vicdansız tədarükçülərin vahid reyestrini işləyib hazırlamaq və tətbiq etmək lazımdır. Bu reyestr vahid metodologiyaya əsaslanmalı və müqavilə şərtlərini pozmuş tədarükçülərin ona daxil edilməsi üçün dəqiq meyarları ehtiva etməlidir.

Bu cür yanaşma şəffaflığı təmin edəcək və vicdansız iştirakçıların baş tutacaq hərracda iştirakının qarşısını alacaq. Səmərəliliyin yüksəldilməsinin ən mühüm elementi bütün satınalma üsulları üçün satınalma prosedurlarının keçirilmə müddətlərinin unifikasiyasıdır. Bu bütün iştirakçılar üçün bərabər şəraiti təmin edəcək, rəqabəti yüksəldəcək və satınalmalar prosesini sürətləndirəcək. Bərabər girişə zamanət verilməsi və şəffaflığın yüksəldilməsi – sistemin uğurlu fəaliyyətinin zəminidir.

Şəffaflıq prinsipinin təmin edilməsi üçün iştirakçıların ərizələrinin birliyin bütün ölkələrində tətbiqi məcburi olan vahid qiymətləndirmə meyarlarını müəyyən etmək lazımdır. Bu subyektivlikdən yayınmağa imkan verəcək və vicdanlı rəqabəti təmin edəcək. Hazırda dövlət satınalmaları sistemi informasiya və xidmətlərə vahid onlayn-giriş təqdim edərək, iştirakçılara – sifarişçilərə, təşkilatçılara və tədarükçülərə internet vasitəsilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərməyə imkan verir. Lakin bu sistemin ciddi yaxşılaşdırmağa ehtiyacı var.

Azərbaycanda dövlət satınalmaları veb-portalının fəaliyyətinin təhlili istifadəçilərin qeydiyyatdan müqavilələrin imzalanmasına qədər tam müşayiətini təmin etmək söylərinə baxmayaraq bir sıra mühüm problemləri üzə çıxarır. Vergi qanunvericiliyində daimi dəyişikliklər, elektron meydançaların integrasiya problemləri və qeydiyyatdan keçməmiş tədarükçülər üçün məhdud giriş – bütün bunlar sistemin səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Bu problemlərin həlli vahid dövlət satınalmaları sisteminin tam dəyərli fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün təxirəsalınmaz vəzifədir. Avrasiya iqtisadi birliyi çərçivəsində səmərəli və şəffaf dövlət satınalmaları sistemini yalnız hüquqi və texniki harmonizasiya ilə bağlı problemlərin kompleks həlli, eləcə də kibertəhlükəsizliyin təmin edilməsi yolu ilə yaratmaq olar.

Elektron dövlət satınalmaları sisteminin rəqəmsallaşması və beynəlxalq təcrübə

Dövlət satınalmaları sektorunun rəqəmsallaşma vasitəsilə transformasiyası qarşısında ambisiyalı məqsədlər qoyur: xərclərin minimallaşdırılması, prosedurların unifikasiyası, iştirakçıların qarşılıqlı fəaliyyətinin sadələşdirilməsi və proseslərin sürətləndirilməsi. Bu tendensiya hesablaşmaların elektron formaya transformasiyasının həyata keçirildiyi və sistemlərin əhəmiyyətli – ümumi xərc məbləğinin beşdə birinə qədər qənaət [2] nümayiş etdirdiyi adambaşına düşən gəlirin böyük olduğu iqtisadiyyatlarda [3] daha parlaq ifadə olunub. Lakin rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi inherent risks [4] ilə bağlıdır,

ixtisaslaşdırılmış platformaların yaradılma və xidmət xərcləri isə kifayət qədər böyük olmaqla [5], gözlənilməz xərcləri və daimi yenilənmə zərurətini ehtiva edir.

Məruzədə təqdim edilmiş uğurlu keyslərin təhlili [6] göstərir ki, rəqəmsal alətlərin səmərəli istifadəsi dəqiq planlaşdırma, risklərin təhlili və mərhələli tətbiqini ehtiva edən kompleks yanaşma tələb edir. Məsələn, Azərbaycan dövlət satınalmalarına blokçeyn texnologiyalarını fəal tətbiq etməklə [6], qlobal bazarda öz rəqabət qabiliyyətini yüksəldir və rəqabətli satınalmaların payının artması və şəffaflığın artırılması sayəsində sui-istifadə hallarını azaldır. Vahid standartla üzrə işləyən və verilənlərin yüksək müdafiə səviyyəsini təmin edən rəqəmsal platformalar elektron satınalmalar üçün texniki əsası müəyyən edirlər. Həmçinin sistemin uğurlu işi üçün keyfiyyətli texniki yardımın və personalın təliminin rolunu qeyd etmək vacibdir.

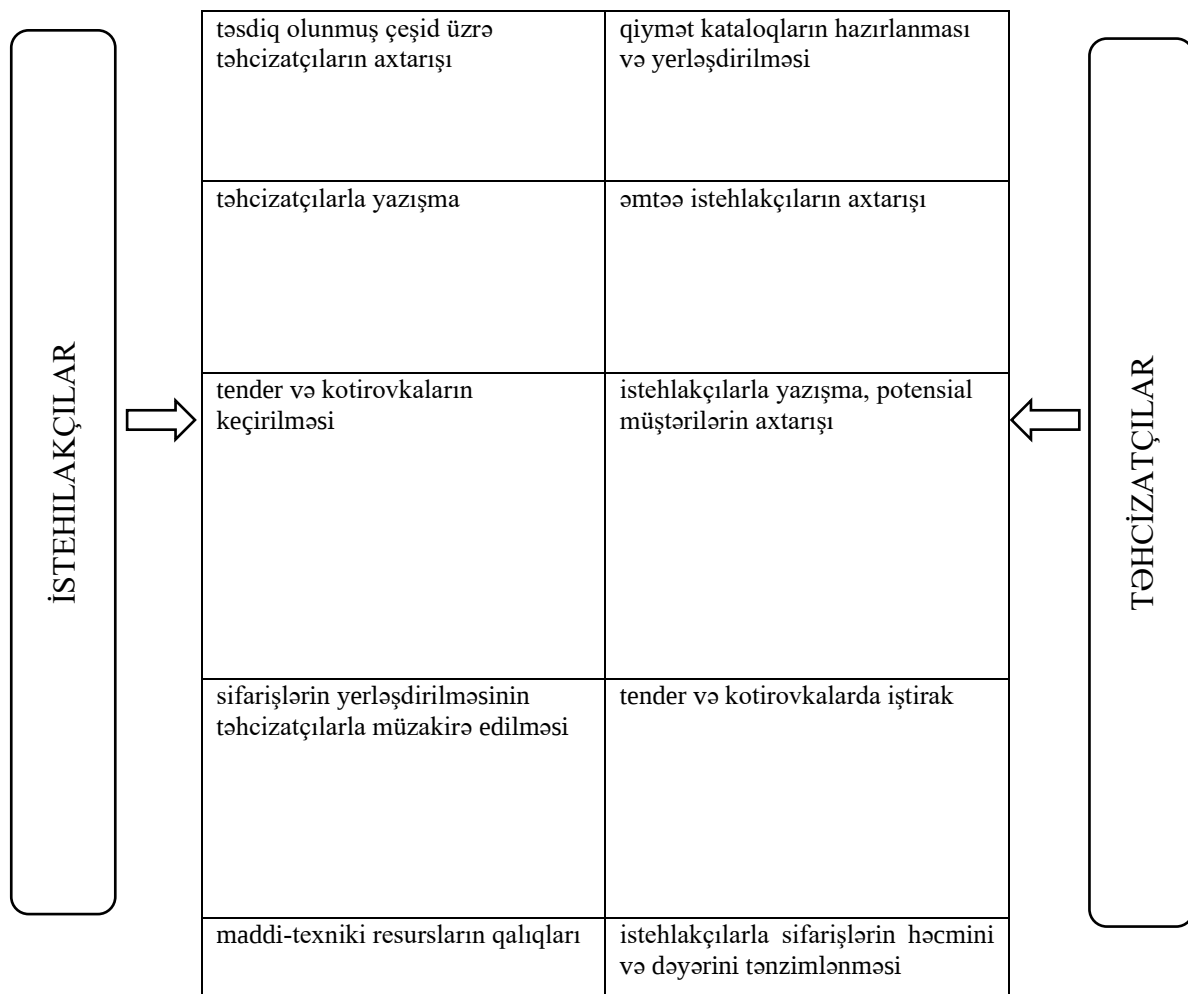
Çoxsaylı elmi işlər rəqəmsallaşmanın dövlət satınalmalarına təsirini tədqiq edərək, xüsusi diqqəti başlıca təşkilati-texnoloji komponent kimi platformaların təhlilinə [7], o cümlədən, onların miqyaslaşdırılma və adaptasiya oluna bilməsinə yönəldir. Müəlliflər mövcud informasiya sistemlərinin platformaların başlıca prinsiplərinə uyğunluğunu və onların inkişaf perspektivlərini tədqiq edərək, diqqəti digər sistemlərlə integrasiyanın təmin edilməsi zərurətinə yönəldirlər. Tədqiqatların çoxluğuna baxmayaraq, “elektron platforma” (e-platform) anlayışı kifayət qədər dəqiq müəyyən edilməmiş qalır [8, 9, 10]. Bir çox işlərdə diqqəti elektron satınalmaların ümumi səmərəliliyinə cəmləyərək, platformaların fəaliyyət detallarına varmır və insan amilinin sistemin səmərəliliyinə təsirini nəzərə almırlar.

Elektron satınalmaların səmərəliliyi, onların iqtisadi məqsədəuyğunluğu əhəmiyyətli dərəcədə texnoloji təminatın keyfiyyətindən, xüsusi olaraq, müqavilələrin yerinə yetirilməsi və mübahisəli vəziyyətlərin həlli daxil olmaqla, EPP-dən (Electronic Public Procurement Platforms – EPP satınalmalar prosesinin qanunvericiliklə təsbit edilmiş mərhələlərinə təminat verən IT-sistem) asılıdır [11]. EPP-nin tətbiqi, mənimsənilməsi və dəstəklənməsi

investisiyaların böyük həcmi, eləcə də, texniki xidmətlə [6], personalın təlimi və sistemin işinin daimi monitorinqi də daxil olmaqla, kompleks həllərin və təhlükəsizlik strukturlarının formalaşdırılması [12] ilə bağlıdır. Bu amillər çox zaman dövlət satınalmalarının rəqəmsallaşdırılmasının səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi zamanı tam nəzərə alınmır. Xərclər və risklərin daha dərin təhlili, eləcə də EPP-nin tətbiqi və fəaliyyətinin optimal modellərinin işlənilib hazırlanması dövlət satınalmaları sahəsinin uğurlu transformasiyasının zəruri şərtidir. Təklif olunan alqoritm (bax: şəkil 1.) bütün aspektlər və potensial problemləri nəzərə alan səmərəli, təhlükəsiz və miqyaslaşdırılan elektron satınalmalar sisteminin qurulması üçün əsas olmalıdır.

Dövlət satınalmaları sisteminin təhlili kontekstində səmərəli tədqiqat metodu – işə salınmış müşahidədir. O mövcud platformanın

imkanlarını dövlət satınalmalarının rəqəmsallaşdırılması sahəsində qabaqcıl beynəlxalq təcrübə ilə müqayisə etməklə, onun funksionallığını qiymətləndirməyə imkan verir. Hesab edirik ki, səmərəli platforma aşağıdakı əsas keyfiyyətlərə malik olmalıdır: (burada unikal olan və orijinal məndə təsvir olunan standart xarakteristikaları təkrarlamayan konkret keyfiyyətləri sadalamaq lazımdır). Məsələn, bu digər dövlət informasiya sistemləri ilə yüksək inteqrasiya dərəcəsi, korrupsiya sxemlərinin quraşdırılmış önlənməsi mexanizmi, verilənlərin müstəqil audit üçün şəffaflığı və əlçatanlığı və analitik alətlərin istifadəsi üçün geniş imkanlar ola bilər. Yalnız bütün bu aspektlərin nəzərə alınması dövlət satınalmalarının idarə olunması üçün həqiqətən də səmərəli və etibarlı dövlət rəqəmsal platformasını yaratmağa imkan verəcək. Bizim fikrimizcə, o müəyyən tələblərə cavab verməlidir

Şəkil 1. Dövlət satınalmalarının elektron təchizat mərhələləri

Mənbə: müəllif tərəfindən tərtib edilib.

Dövlət satınalmaları sisteminin təhlili kontekstində səmərəli tədqiqat metodu – işə salınmış müşahidədir. O mövcud platformanın imkanlarını dövlət satınalmalarının rəqəmsallaşdırılması sahəsində qabaqcıl beynəlxalq təcrübə ilə müqayisə etməklə, onun funksionallığını qiymətləndirməyə imkan verir. Hesab edirik ki, səmərəli platforma aşağıdakı əsas keyfiyyətlərə malik olmalıdır: (burada unikal olan və orijinal mətndə təsvir olunan standart xarakteristikaları təkrarlamayan konkret keyfiyyətləri sadalamaq lazımdır). Məsələn, bu digər dövlət informasiya sistemləri ilə yüksək integrasiya dərəcəsi, korrupsiya sxemlərinin quraşdırılmış önlənməsi mexanizmi, verilənlərin müstəqil audit üçün şəffaflığı və əlçatanlığı və analitik alətlərin istifadəsi üçün geniş imkanlar ola bilər. Yalnız bütün bu aspektlərin nəzərə alınması dövlət satınalmalarının idarə olunması üçün həqiqətən də səmərəli və etibarlı dövlət rəqəmsal platformasını yaratmağa imkan verəcək. Bizim fikrimizcə, o müəyyən tələblərə cavab verməlidir.

Nəticə

Elektron dövlət satınalmaları sisteminin tətbiqi Azərbaycanda dövlət idarəçiliyinin mühüm tərkib hissəsidir və büdcə vəsaitinin səmərəli istifadəsini təmin etməklə yanaşı, şəffaflığı artırır, korrupsiya risklərini azaldır və iqtisadi inkişafı stimullaşdırır. Sistem rəqabəti gücləndirir, prosesləri sürətləndirir və beynəlxalq standartlara uyğunlaşmağa imkan verir. Azərbaycan qanunvericiliyi bu sahədə şəffaflığı, ədalətliyi və nəzarəti təmin edən prinsipləri müəyyənləşdirir, lakin integrasiya problemləri, texniki dayanmalar və qeydiyyat məhdudiyyətləri kimi çağırışlar mövcuddur. Elektron dövlət satınalmaları sisteminin düzgün təşkili iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafına, sosial rifahın artmasına və biznes mühitinin yaxşılaşmasına töhfə verir. Bu sistem beynəlxalq iqtisadi birliklərə integrasiyanı asanlaşdırır, vahid standartların tətbiqini tələb edir və kriptografik müdafiə mexanizmlərinin gücləndirilməsini zəruri edir. Gələcəkdə rəqəmsal texnologiyaların, məsələn, blokçeynin

və süni intellektin integrasiyası sistemin səmərəliliyini daha da yüksəldə bilər, xərcləri optimallaşdırır və maraq toqquşmalarını minimuma endirər. Azərbaycanın təcrübəsi digər ölkələr üçün nümunə ola bilər, xüsusilə Avrasiya iqtisadi birliyi çərçivəsində vahid bazarın formalaşdırılması kontekstində. Sistem personalın təlimini, texniki infrastrukturunu və qanunvericilik dəyişikliklərinə adaptasiyanı tələb edir, bu da uzunmüddətli investisiyalar və strateji planlaşdırma ilə mümkün olur. Nəticədə, elektron dövlət satınalmaları dövlət resurslarının səmərəli idarə olunmasını təmin edərək, ölkənin iqtisadi rəqabət qabiliyyətini artırır və cəmiyyətin ümumi rifahına töhfə verir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Силен Д., Мейсман А., Али М. Основы Data Science и Big Data. Python и наука о данных. Санкт-Петербург: Питер, 2018. -336 с.
2. World Bank Group. Benchmarking public procurement 2017: Assessing public procurement regulatory systems in 180 economies. Washington, 2016. 260 p.
3. Shakya R.K., Schapper P.R. Digital governance and e-government principles: Eprocurement as transformative // Digital Governance and E-Government Principles Applied to Public Procurement. IGI Global. 2017. P. 1–28.
4. Team knowledge and coordination in geographically distributed soft ware development / J.A. Espinosa, S.A. Slaughter, R.E. Kraut, J.D. Herbsleb // Journal of Management Information Systems. 2007. Vol. 24, No. 1. P. 135–169.
5. Eisenmann T., Parker G., Van Alstyne M.W. Strategies for two-sided markets // Harvard Business Review. 2006. Vol. 84, No. 10. P. 92–101.
6. Study on up-take of emerging technologies in public procurement / European Commission. Document date: 27/02/2020 – Created by GROW.R.2.DIR – Publication date: n/a – Last update: 28/02/2020. DG GROW G.4, Req. No. 146. 196 p.
7. Стырин Е.М., Родионова Ю.Д. Единая информационная система в сфере закупок

как государственная цифровая платформа: современное состояние и перспективы // Вопросы государственного и муниципального управления. 2020. № 3. С. 49–70.

8. Croom S., Brandon-Jones A. Impact of e-procurement: experiences from implementation in the UK public sector // Journal of Purchasing and Supply Management. 2007. Vol. 13, No. 4. P. 294–303.

9. Costa A., Arantes A., Tavares L. Evidence of the impacts of public e-procurement: The Portuguese experience // Journal of Purchasing and Supply Management. 2013. Vol. 19, No. 4. P. 238–246.

10. Ferreira I., Amaral L. A. Public e-Procurement: Advantages, Limitations and Technological “Pitfalls” // Proceedings of the 9th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance. 2016. P. 9–12.

11. Legal Requirements for Public Procurement Electronic Platforms: The TrivPlat Project / S. Cunha, I. Ferreira, L.A. Amaral, P.J. Camoes: Artigo apresentado na CAPSI 2018 Santarem, Portugal, 12 e 13 de outubro 2018 e j constante do livro de atas da conferencia. Santarem, 2018.

12. Ramanujam P.G. E-Government: Strategies for Successful e-procurement // International Journal of Engineering and Management Sciences. 2012. Vol. 3, No. 1. P. 53–59.

Ibrahim Ziyad oglu ALİYEV

Institute of Economics of the Ministry of Science and Education

Doctoral student

IMPLEMENTATION AND DEVELOPMENT OF THE ELECTRONIC PUBLIC PROCUREMENT SYSTEM

Summary

This article provides a comprehensive analysis of the implementation of the electronic public procurement system, its primary objectives (reducing budget expenditures, unifying the formation and distribution of state orders, creating equal competition conditions for suppliers, accelerating information access, optimizing document flow, enhancing transparency, and minimizing legal violations) and its realization in Azerbaijan. The advantages of the systems are highlighted, including the effectiveness of electronic monitoring, process automation, increased objectivity of oversight, and significant reduction in administrative burden. It also examines the system's challenges (frequent changes in the tax-legal framework, technical failures, limited access for unregistered suppliers, international integration issues) and solutions (specialist training, investments, unified standards). In the context of the Eurasian Economic Union, proposals include cryptographic protection, a registry of unscrupulous suppliers, and unification. Digitalization trends, blockchain application, international experience (Pro-Zorro, Portugal, EU), and risk management are analyzed, emphasizing corruption prevention and economic efficiency, while evaluating the system's development prospects.

Keywords: electronic public procurement, transparency, digitalization, integration, corruption prevention, efficiency, international experience, blockchain, Eurasian Union, technical challenges

Ибрагим Зияд АЛИЕВ

Институт экономики

Министерства Науки и Образования

Докторант

ВНЕДРЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ЭЛЕКТРОННОЙ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК

Резюме

Эта статья подробно анализирует внедрение системы электронных государственных закупок, ее основные цели (снижение бюджетных расходов, унификация формирования и распределения госзаказов, создание равных условий конкуренции для поставщиков, ускорение доступа к информации, оптимизация документооборота, повышение прозрачности и минимизация нарушений права) и реализацию в Азербайджане. Подчеркиваются преимущества систем, включая эффективность электронного контроля, автоматизацию процессов, повышение объективности надзора и значительное снижение административной нагрузки. Рассматриваются проблемы системы (частые изменения в налогово-правовой базе, технические сбои, ограниченный доступ незарегистрированных поставщиков, вызовы международной интеграции) и пути их решения (обучение специалистов, инвестиции, единые стандарты). В контексте Евразийского экономического союза предлагаются криптографическая защита, реестр недобросовестных поставщиков и унификация. Анализируются тенденции цифровизации, применение блокчейна, международный опыт (ProZorro, Португалия, ЕС) и управление рисками, с акцентом на предотвращение коррупции и экономическую эффективность, оценивая перспективы развития системы.

Ключевые слова: электронные государственные закупки, прозрачность, цифровизация, интеграция, предотвращение коррупции, эффективность, международный опыт, блокчейн, Евразийский союз, технические вызовы.

Daxil olub: 06.11.2025